

“Denken alle mensen zo, vader?”

“Nee, Lisa, verre van. Kijk maar om je heen, herinner je maar hoe de dorpelingen keken naar je moeder. Zij was nooit een van hen, wat ze ook deed, ze bleef de vrouw van buiten. Met haar zwarte haren en bruine huid was zij anders. De dorpelingen wisten haar te vinden als ze ziek waren, maar achter haar rug wezen ze haar na en waren ze bang voor haar. Bang voor mijn Nora, die geen vlieg kwaad zou doen, die zoveel mensen hielp met hun klachten. Mensen wantrouwen andere mensen als ze niet zijn zoals zichzelf, of ze zijn jaloers op wat de ander kan of heeft. Het is uit die angst en boosheid dat er geroddeld wordt, ruzies ontstaan en uiteindelijk oorlogen. Mensen gunnen elkaar soms het licht in de ogen niet. Van je moeder leerde ik om naar binnen te kijken, om te zien waar mijn boosheid vandaan komt, want ja, ik kan erg boos worden en wijt dat aan de ander. Nora leerde me in te zien dat ik daarmee de ander verantwoordelijk maak voor mijn gevoelens en dat ik deze boosheid rechtvaardig. Nora opende mijn hart. God, wat mis ik haar.”

“Ik weet niet of ik je goed begrijp, vader. We vluchten nu, we vertrouwen de Koudelanders voor geen meter, wat voor zin heeft het dan om naar binnen te kijken?”

“Naar binnen kijken, lieverd, betekent niet dat je alles over je heen laat komen. Het betekent dat je zo bewust mogelijk je keuzes maakt en de werkelijkheid van alle kanten bekijkt en streeft naar balans. Ik vertelde je al dat overleven de eerste wet van het leven is. Overleven reikt veel verder dan je eigen bestaan, het gaat om de hele natuur. Wij mensen denken dat wij boven de natuur staan, dat wij de aarde naar onze hand kunnen zetten. We achten ons machtig, maar dat streven beperkt onze blik. We houden helemaal geen rekening met de wetten van de natuur en verstoren haar evenwicht door de wens naar meer, meer en nog meer. Als je naar binnen kijkt, word je gewaar van je gedachten die je vertellen of je handelen dit evenwicht bevorderen. Letterlijk vertelt je hart je of het klopt wat je wilt. Is het passend, draagt je keuze bij aan geluk, schoonheid en welzijn?”

Toen je gisteren thuiskwam met de paarse heide, straalde je. Je innerlijk wist: het is goed. Mijn boodschap van ons vertrek maakte je bang en onzeker en wellicht ook boos en verdrietig. Zo snel kunnen gevoelens veranderen. Het is dan de kunst om te vertrouwen op de leiding en hulp van de bron. Dat is wat ik bedoel met naar binnen kijken. Je gevoelens, gedachten en handelen onderzoeken. Dat is niet makkelijk, want we hebben allemaal onze 'goedpraat gedachten', of de 'ik heb recht op gedachten'. Dit zijn illusies die ons in beheer hebben en een sluier over ons hart leggen. Naar binnen kijken vergt moed en mededogen en vooral tijd, het duurt in mijn geval een leven lang om deze kunst meester te worden. Maar kom, het is tijd om verder te gaan, pak de spullen in."

"Nog even, vader, nu voel ik me veilig omdat ik bij jou ben, maar ik ben ook bang voor wat er komen gaat. Wat als ik gekozen word als hofdame? Hoe zal mijn leven er dan uitzien? Kan ik dan nog vrij over de heide lopen en kruiden plukken voor mijn verf en mijn zalfjes? Ik voel me altijd licht als ik buiten ben, of aan mijn weefgetouw zit. Tussen mensen zijn, moeten glimlachten en luisteren naar de opschepperige verhalen van de ander, brr, dan voel ik me zo klein. Dan wil ik weg, de stilte in, de wind mijn wangen voelen strelen en de regen vangen, of de zon. Ik wil dan weg van de woorden."

"Ik hoor, Lisa, dat je heel goed weet wat jou goed doet en dat je voelt waar jij op je plek bent, de plek waar jij tot je recht komt. Dat innerlijk gevoel zal je leiden, daar kan je op vertrouwen en het onbekende tegemoet gaan is eng, maar ook een uitdaging. Dat probeer ik je te zeggen. Je gaat nieuwe talenten in jezelf ontdekken, je gaat groeien, volwassen worden."

"Is dat wat mama bedoelde met: 'Volg je ster?'"

Vader knikt bevestigend. "En nu, Lisa, is het de hoogste tijd. We moeten voor het vallen van de avond in Djama zijn."

We reizen richting het westen en komen langs verschillende dorpjes. Vader kent ze bijna allemaal en groet de bewoners die we onderweg tegenkomen. Rond de huisjes scharrelen kippen en

soms een varken of een geit. Er staan veel appel- en perenbomen. Vader fluit een deuntje. Het landschap is heuvelachtig en het paard hijgt bij de beklimming. In de verte zie ik het grote grijze kasteel dat omgeven is door heide, met daarachter bomen. Op de toren wappert de banier van de koning. We steken een rivier over. Vader vertelt dat deze rivier begint in het land van de vorst van het noorden, koning Bruno. Wij nemen de afslag naar het zuiden. De weg naar Djama wordt breder en drukker, veel wagens met jonge beeldschone vrouwen. Hun houding straalt trots en fierheid uit. Hun lange blonde haren wapperen in de wind, hun kleding is rijk geborduurd. Ik voel me klein bij hun aanblik en mijn hoop op uitverkiezing vloeit weg.

Vader kijkt me aan en raadt mijn gedachten: "Je ziet nu de buitenkant, liefje, laat je daardoor niet verblinden. Vertrouw op je innerlijke kracht."

Even later rijden we Djama binnen. De huizen staan dicht op elkaar, er zijn geen bomen. Duiven fladderen rond en ik bewonder hun kunst om weggegooide etensresten vliegensvlug op te pikken. Het ruikt naar paardenmest en urine. De wielen van de wagen ratelen over de keien. Langs de weg prijzen kooplieden hun waren aan. Vrouwen zitten achter volle manden met appels, bieten en groentes die ik niet ken. Vader koopt een grote groengestreepte vrucht, een meloen. Als hij deze doorsnijdt verschijnt sappig rood vruchtvlees. Ik bijt in het stuk dat vader me geeft. Het zoete sap lest mijn dorst.

We nemen onze intrek in een herberg. In de gelagkamer is het druk. De rook die er hangt is dik en verstikkend. De geur van verschraald bier mengt zich met die van gebraden vlees. Serveersters lopen rond met grote kannen schuimend bier. Mannen tikken op hun billen en proberen hen te zoenen. Tot mijn verbazing laten de serveersters hen begaan, blijkbaar zijn ze het gewend. Vader vindt een tafeltje in een hoek en bestelt een vleespastei voor ons.

De mannen staren naar mij, ik hoor ze zeggen: "Daar zit een lekker ding, die zou ik weleens in mijn armen willen houden."